

نیازهای آموزشی-ترویجی جوانان روستایی در جهت توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی در استان گیلان

حسن پورجوادخواه^۱، *محمدصادق اللهیاری^۲، فتح‌اله کشاورز^۳، معصومه محمدزاده^۴

۱. دانش آموخته مدیریت کشاورزی، گروه مدیریت کشاورزی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت

۲. دانشیار گروه مدیریت کشاورزی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت

۳. مدرس گروه مدیریت و توسعه کشاورزی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی گیلان

۴. باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت

دریافت: ۱۳۹۴/۸/۴ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۱/۶

Educational Need Assessment of Guilan Rural Youth to Develop Agricultural Entrepreneurial Activities

Hassan Pourjavadkhah¹, *Mohammad Sadegh Allahyari², Fatholah Keshavarz³,
Masoumeh Mohammadzadeh⁴

1. MSc in Agricultural Management, Islamic Azad University of Rasht, Rasht, Iran

2. Associate Professor, Department of Agricultural Management, Islamic Azad University of Rasht, Iran

3. Lecturer, Department of Agricultural Management and Development, Agricultural and Natural
Resources Research and Education Institute, Iran

4. Islamic Azad University of Rasht, Iran

Received: 26/Oct/2015

Accepted: 26/Jan/2016

Abstract:

The purpose of this descriptive study was to assess the educational needs of rural youth on agricultural entrepreneurial activities in Guilan province. The statistical population of this study consisted of rural youth who were between 15-35 year old ($N = 2598$) and the sample size was determined by using a minimum sample size table for given population by Bartlett *et al.* ($n = 262$). In order to assess the educational needs, a questionnaire based on Borich Model was used. Data analysis was performed using (SPSS₁₈). The educational needs were analyzed and ranked using Mean Weighted Descriptive Scores (MWDS). Results showed that competencies such as "identifying principles of proper decision-making procedures" was noticed as the most important priority for education. Although, "identifying principles of proper establishment of home employment" was in the last rank in educational needs. MWDS indicated that all competencies were in the high level of needs. The findings of t and F-tests reveal that there were no significant differences between individual characteristics and contextual factors, while "local markets in the village or neighboring village" had a significant effect on educational needs ($p < 0.05$).

Keywords: Need, Educational Need Assessment, Borich Needs Model, Rural Youth, Entrepreneurship.

JEL: A200, O150, I210.

چکیده:

هدف از این تحقیق توصیفی، تحلیل نیازهای آموزشی-ترویجی در بین جوانان روستایی جهت توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی در استان گیلان می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه جوانان روستایی ۱۵ تا ۳۵ ساله استان گیلان بودند ($N=2598$). حجم نمونه با استفاده از جدول حداقل حجم نمونه بارتلت و همکاران (۲۰۰۱) تعیین شد ($n=262$). به منظور جمع‌آوری داده‌ها، از پرسش‌نامه مبتنی بر الگوی نیازسنجی بورچ استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS18 انجام شد. یافته‌ها نشان داد که موضوعاتی چون "اصول صحیح روش‌های تصمیم‌گیری"، در بالاترین اولویت جهت آموزش و "اصول صحیح راه‌اندازی مشاغل خانگی" در پایین‌ترین اولویت قرار گرفتند. همچنین طبق یافته‌ها تمامی چهارده موضوع مرتبط با نیاز آموزشی پاسخ‌گویان در خصوص دانش و مهارت کارآفرینی در سطح بالایی از نیاز قرار داشتند. نتایج آزمون‌های t و F نشان داد که به غیر از متغیر وجود بازارهای محلی در محل روستا یا روستای همجوار، در سایر موارد بین نیازهای آموزشی و خصوصیات فردی و عوامل زمینه‌ای در سطح خطای ۰/۰۵ تفاوت معنی‌داری مشاهده نگردید.

واژه‌های کلیدی: نیاز، نیازسنجی آموزشی، مدل بورچ، جوانان روستایی، کارآفرینی.

طبقه‌بندی JEL: A200, O150, I210.

* نویسنده مسئول: محمدصادق اللهیاری
E-mail: allahyari@iaurasht.ac.ir

۱- مقدمه

نگرش متفاوت دانشمندان و ایده پردازان در شناسایی عوامل مؤثر بر کارآفرینی و تکوین شاخص‌های مرتبط با این حوزه، فرآیند کارآفرینی را به سمتی سوق داد که جوامع و سازمان‌های پیشرو با استفاده از ویژگی‌های خاص فرهنگی، اجتماعی و محیطی خود، به تعریف و استفاده از این موضوع پرداختند. کارآفرین فردی است که خدمتی را کشف و برای پیگیری و تحقق آن سازمان مناسبی را ایجاد می‌کند (صمد آقایی، ۱۳۸۷: ۲۵). در واقع کارآفرینی فرآیندی است که فرد کارآفرین با ایده‌های نو و خلاق، شناسایی فرصت‌های جدید و با بسیج منابع مبادرت به ایجاد کسب و کار و شرکت‌های نو، سازمان‌های جدید و نوآور رشد یابنده می‌ماید، این امر توأم با پذیرش مخاطره و ریسک است و منجر به معرفی محصول یا خدمت جدید به جامعه می‌گردد (گودرزوند چگینی و فروزان‌فر، ۱۳۸۶: ۴). اهمیت و نقش کارآفرینان در توسعه اقتصادی کشورها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. همان‌طور که می‌دانیم میزان توسعه اقتصادی هر کشور ملاک فقر و ثروت آن است و رشد ثروت یا فقر یک کشور بستگی به کارآفرینی مردم آن کشور دارد (هزار جریبی، ۱۳۸۶: ۱۵). بنابراین توسعه کارآفرینی و توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه در روستاها تأثیر زیادی در رشد اقتصادی روستاها و کاهش پدیده مهاجرت به شهرها دارد.

نیروی انسانی بزرگترین سرمایه یک کشور است. این اصل مورد پذیرش عموم است که از دیرباز به عنوان مهمترین عامل پیشرفت هر کشور و ملت به شمار آمده است (یافرد و بدیان، ۱۳۷۵: ۹). در واقع جهت دستیابی به رشد اقتصادی کارآمد و توسعه پایدار، توانمندسازی منابع انسانی امری اجتناب ناپذیر است. در این میان جوانان به عنوان پرننگ‌ترین بخش نیروی انسانی جهت رسیدن به توسعه محسوب می‌گردند.

امروزه جوانان روستایی بخش عظیمی از جمعیت و نیروی کار جامعه را تشکیل می‌دهند و به عنوان بازوی کار در بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده‌های روستایی نقش ارزنده‌ای دارند. بنابراین لزوم توجه به نیازهای قشر جوامع روستایی و هدایت آنها در افزایش توانایی‌ها و مهارت‌های فنی و اجتماعی بر هیچ کس پوشیده نیست (شه‌بازی، ۱۳۷۲: ۲۴). جوانان روستایی همواره به عنوان اهرمی کاربردی در راستای فعال ساختن پتانسیل‌های منابع روستایی در نواحی غیرتوسعه

یافته به کار می‌روند. با توجه به موارد ذکر شده اهمیت آموزش به منظور بهره‌وری بهینه از منابع انسانی، خصوصاً جوانان روستایی جهت پیشبرد اهداف توسعه در بخش کشاورزی و روستایی کاملاً روشن است. بنابراین آموزش جوانان روستایی به عنوان یکی از ارکان اصلی اجرای برنامه‌های توسعه روستایی امری ضروری است. قبل از آموزش جوانان روستایی جهت افزایش سطح اطلاعات و مهارت علمی و فنی آنان لازم است نیازهای آنان شناسایی شود و این آموزش متناسب با نیازهایشان پیش رود. بنابراین نخستین مرحله در برنامه‌ریزی آموزشی-ترویجی شناسایی نیازهای آموزشی جامعه هدف می‌باشد (قیمایر و مارتین، ۲۰۱۱: ۱۳۹).

نیاز آموزشی، فاصله‌ای است بین آنچه فرد یا گروه شغلی باید بدانند و آنچه که انجام می‌دهند. نیاز آموزشی در حقیقت شکاف میان سطح کنونی و سطح مطلوب توانایی فرد یا افراد در انجام وظایف و مسئولیت‌های خویش می‌باشد. طبق تعریف نیاز سنجی آموزشی عبارت است از فرآیندی نظام‌مند برای تعیین اهداف، شناسایی فاصله بین وضع موجود و هدف‌ها و نهایتاً تعیین اولویت‌ها (فتحی و اجارگاه، ۱۳۸۴: ۳۲ و محمدزاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۶). اصولاً فرآیند شناخت نیازهای آموزشی یکی از مشکل‌ترین فعالیت‌ها در جریان طرح‌ریزی و اجرای برنامه‌های آموزشی به شمار می‌آید. زیرا به علت پیچیدگی رفتار انسان، شناخت فعالیت‌هایی که به وسیله فرد انجام می‌شود و اندازه‌گیری آن کار آسانی نیست (حاجی میر رحیمی و زمانی، ۱۳۸۱: ۲۴۲). به منظور اجرای فرآیند نیازسنجی آموزشی الگوهای متعددی وجود دارند که از جمله مهمترین این الگوها می‌توان به الگوی کافمن و هرمن، الگوی کلاین، الگوی تحلیل SWOT، مدل شایستگی انسانی، تحلیل پیشتازی هارلس، مدل کوفمان، کوریگان و جانسون و تحلیل مسائل عملکرد رابرت ماجر و مدل نیازسنجی بوریچ اشاره کرد (پیدایی، ۱۳۸۶: ۱۲۰). در این پژوهش، به منظور تحلیل نیازهای آموزشی-ترویجی در بین جوانان روستایی جهت توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی در استان گیلان، از مدل نیازسنجی بوریچ که یک مدل خود ارزشیابی است، استفاده شد. در مدل‌های رایج هنگامی که به طور مستقیم از پاسخ‌گویان خواسته می‌شود تا نیازهای آموزشی خود را بیان کنند، ممکن است نیازهای آموزشی با جهت‌گیری‌هایی که مبتنی بر کاهش

استان گیلان، از پرسش نامه محقق ساخته به عنوان ابزار گردآوری داده‌ها استفاده گردید. پرسش نامه دارای دو بخش بود که در بخش اول ویژگی‌های جمعیت شناختی مورد بررسی قرار گرفت. در بخش دوم پرسش نامه براساس الگوی نیازسنجی بوریچ طراحی شده بود که شامل ۱۶ عنوان آموزشی منتج از مرور ادبیات بود که در دوسطح میزان آگاهی و مهارت و میزان اهمیت به تحلیل نیازسنجی آموزشی-ترویجی می‌پردازد. به منظور تعیین روائی ظاهری و صوری پرسش نامه، بعد از تنظیم اولیه در اختیار چند تن از اساتید دانشگاه و کارشناسان امر قرار داده شد و نظرات اصلاحی آنها در پرسش نامه نهایی اعمال گردید. برای بررسی پایایی پرسش نامه، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید که میزان ضریب اعتماد محاسبه شده برای هر یک از دوسطح میزان آگاهی و مهارت و میزان اهمیت به ترتیب ۰/۸۹ و ۰/۸۷ محاسبه شد. از پاسخ‌گویان خواسته شد تا در مورد اهمیت هریک از گویه‌های پرسش نامه با استفاده از طیف لیکرت پنج سطحی (عدم اهمیت = ۱ تا اهمیت بسیار زیاد = ۵)، نظرات خود را در مورد هریک از عنوان‌های آموزشی مشخص کنند. همچنین پاسخ‌گویان میزان مهارت خود را نیز با استفاده از طیف لیکرت پنج سطحی (عدم مهارت = ۱ تا مهارت زیاد = ۵) مشخص نمودند. به این ترتیب برای هر موضوع آموزشی دو نمره متفاوت محاسبه شد که یکی از آنها گویای میزان اهمیت (I) و دیگری گویای میزان مهارت (C) پاسخ‌گویان بود. به منظور محاسبه میزان نیاز آموزشی در هر یک از عناوین از رابطه زیر استفاده شد

$$MWDS = (I-C) mI$$

$$I = \text{میانگین} \quad mI = \text{مهارت} \quad C = \text{اهمیت}$$

با توجه به میزان ارزش گذاری هر پاسخ در پرسش نامه پژوهش، سطح بندی مرتبط با هر گویه به منظور برنامه‌ریزی جهت اجرا، در سه سطح بیشترین نیاز به آموزش یعنی نمرات بالای ۴، تقویت دوره‌های مذکور جهت آموزش یعنی نمرات بین ۲ تا ۳ و بدون نیاز به آموزش یعنی نمرات زیر ۲ صورت پذیرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی نظیر جداول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. همچنین از آماره‌های t و F نیز در بخش آمار استنباطی استفاده شد. در بخش شناسایی حیطه فعالیت‌های کشاورزی براساس تمایل پاسخ‌گویان از روش تحلیل

آنها باشد، بیان شود. ولی در این مدل، پاسخ‌گویان به طور غیرمستقیم نیازهای آموزشی خود را بیان می‌کنند و این محقق است که با محاسبات ریاضی، نیازهای آموزشی را تعیین می‌کند و ارزیابی نیازهای آموزشی از صحت و سقم بیش‌تری برخوردار است (پزشکی راد، ۱۳۸۷: ۵۶). در بین پژوهش‌های انجام شده مطالعات زیادی در خصوص ارزیابی نیازهای آموزشی صورت گرفته است. بسیاری از این تحقیقات نظیر، حاجی میررحیمی و زمانی (۱۳۸۱)، بشیری (۱۳۸۵)، میرگوهر و موحد محمدی (۱۳۸۷)، مهرنگار و حسینی‌نیا (۱۳۸۸)، صبوری و عمانی (۱۳۸۹)، نامدار و همکاران (۱۳۸۹)، زرافشانی و همکاران (۱۳۹۰)، لیفیلد و دابینز (۲۰۰۲)، ایکرز و همکاران (۲۰۰۴)، منالد و همکاران (۲۰۰۹)، باریک و همکاران (۲۰۱۱)، الحاملی و همکاران (۲۰۱۴) و سوسیر و همکاران (۲۰۱۴)، در راستای ارائه نقطه نظرات در جهت تأیید اهمیت ارزیابی و استقرار فرآیند ارزیابی آموزشی است و برخی از محققین نیز در پی ارائه مدل‌هایی جهت استقرار و پیاده سازی فرآیند ارزیابی و ارزشیابی آموزشی در سازمان‌ها بوده‌اند. محققانی نظیر، حاجی میررحیمی و زمانی (۱۳۸۱)، پزشکی راد (۱۳۸۷)، پیدایی (۱۳۸۶)، را می‌توان از این دست برشمرد. در این راستا، هدف کلی پژوهش حاضر تحلیل نیازهای آموزشی-ترویجی در بین جوانان روستایی جهت توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی در استان گیلان می‌باشد.

۲- روش پژوهش

تحقیق حاضر از نظر ماهیت کمی و از نظر هدف از نوع تحقیقات کاربردی است. همچنین این پژوهش از نظر میزان کنترل متغیرها جزء تحقیقات توصیفی-پیمایشی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها جزء تحقیقات میدانی می‌باشد. جامعه آماری در این تحقیق شامل کلیه جوانان ساکن در مناطق روستایی بوده که از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای، از بین روستاهای استان گیلان ($N=2598$) انتخاب شدند و دامنه سنی ۱۵ تا ۳۵ سال را به خود اختصاص داد. حجم نمونه با استفاده از جدول حداقل حجم نمونه بارتلت و همکاران (۲۰۰۱)، تعیین شد ($n=262$) که این تعداد با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای متناسب، انتخاب شد. به منظور تحلیل نیازهای آموزشی-ترویجی در بین جوانان روستایی برای توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه کشاورزی در

۷۴/۸۱	۱۹۶	زیر ۱ هکتار	مساحت زمین‌های زراعی (هکتار)
۱۲/۶۰	۳۳	۱ تا ۲	
۹/۹۲	۲۶	۳ تا ۵	
۲/۶۷	۷	۵ هکتار به بالا	
۲۲/۱	۵۸	بلی	برگزاری دوره آموزشی
۷۷/۹	۲۰۴	خبر	
۹/۵	۲۵	سخنرانی	روش‌های برگزاری دوره‌های آموزشی
۴۶/۶	۱۲۲	عملی	
۲۶/۳	۶۹	بازدیدهای علمی	
۹/۵	۲۵	مکاتبه ای	
۸	۲۱	مجازی	
۲۴	۶۳	بلی	وجود بازارهای محلی
۷۶	۱۹۹	خبر	
۴۱/۶	۱۰۹	زراعت	فعالیت در بخش‌های مختلف
۱۴/۹	۳۹	باغ داری	
۱۱/۱	۲۹	دامداری	
۵/۳	۱۴	پرورش آبیان	
۵/۳	۱۴	پرورش طیور	
۹/۲	۲۴	درخت کاری	
۱۲/۶	۳۳	هیچ کدام	
۱۳	۳۴	صنعت	وضعیت فعالیت در بخش‌های اقتصادی
۱۳/۷	۳۶	خدمات	
۷۳/۳	۱۹۲	کشاورزی	
۳۲/۴	۸۵	بلی	وجود صندوق‌های اعتبار خرد روستایی
۶۷/۶	۱۷۷	خبر	
۹/۵	۲۵	خیلی کم	پوشش خدمات بیمه‌ای
۱۷/۲	۴۵	کم	
۶۷/۹	۱۷۸	متوسط	
۵/۳	۱۴	زیاد	
۱۴/۹	۳۹	خیلی کم	تمایل در فعالیت‌های تولیدی به صورت گروهی و جمعی
۱۷/۹	۴۷	کم	
۴۳/۹	۱۱۵	متوسط	
۲۳/۳	۶۱	زیاد	
۵۰	۱۳۱	شوراها و دهیاری‌ها	مهمترین عوامل در اجرای بهتر دوره‌های آموزشی
۴۰/۸	۱۰۷	مروجین جهاد کشاورزی	
۴/۶	۱۲	شرکت‌های خدمات مهندسی	
۴/۶	۱۲	کارگزاران دولتی	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

چندپاسخی استفاده شد، به طوری که از هر پاسخگو خواسته شد تا میزان تمایل خود را به راه‌اندازی هر کسب و کار نشان دهد. هر پاسخگو قادر به انتخاب چند مورد برحسب تمایل خود بود.

۳- یافته‌ها و بحث

۳-۱- بخش توصیفی

یافته‌های حاصل از مطالعه مشخص کرد که بیشتر پاسخ‌گویان مرد (۶۰/۳۰ درصد) بودند و بیشترین فراوانی سن مربوط به گروه ۲۱ تا ۲۵ سال (۴۲ درصد) بود. اکثریت پاسخ‌دهندگان (۵۰/۸ درصد) متأهل بودند و همچنین در مورد تحصیلات، فراوانی نشان داد که بیش‌تر پاسخ‌دهندگان (۳۷/۰۰ درصد) دارای مدرک تحصیلی دیپلم بودند (جدول ۱).

جدول ۱. ویژگی‌های فردی پاسخ‌گویان

متغیر	سطوح متغیر	فراوانی	درصد	میانگین	انحراف معیار
جنس	مرد	۱۵۸	۶۰/۳		
	زن	۱۰۴	۳۹/۷		
سن (سال)	۱۵-۲۰	۳۵	۱۳/۴		
	۲۱-۲۵	۱۱۰	۴۲	۲۵/۱۲	۵/۱۶
	۲۶-۳۰	۶۵	۲۴/۸		
وضعیت تأهل	متأهل	۱۳۳	۵۰/۸		
	مجرد	۱۲۹	۴۹/۲		
تحصیلات	زیر دیپلم	۷۷	۲۹/۴		
	دیپلم	۹۷	۳۷		
	فوق دیپلم	۵۹	۲۲/۵		
	لیسانس	۲۲	۸/۴		
	فوق لیسانس و بالاتر	۷	۲/۷		

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۲. متغیرهای زمینه‌ای تأثیرگذار

متغیر	فراوانی	درصد
مسافت تا شهر (کیلومتر)	۱ تا ۵	۱۷۵
	۶ تا ۱۰	۶۵
	۱۰ کیلومتر به بالاتر	۲۲
وضعیت شغلی	دانش آموز	۲۰
	دانشجو	۸۲
	بیکار جویای کار	۶۱
	شاغل	۹۹

صندوق‌های اعتبار خرد روستایی، اکثر پاسخ‌گویان (۶۷/۶ درصد) نسبت به وجود صندوق پاسخ منفی خود را اعلام نمودند. بیش‌تر پاسخ‌دهندگان (۶۷/۹ درصد) وضعیت پوشش خدمات بیمه‌ای را متوسط اعلام نمودند. در مورد وضعیت میزان تمایل پاسخ‌گویان جهت فعالیت‌های تولیدی به صورت گروهی و جمعی، بیش‌تر پاسخ‌دهندگان، یعنی ۱۱۵ نفر (۴۳/۹ درصد) میزان تمایل خود را در حد متوسط و ۳۹ نفر (۱۴/۹ درصد) از پاسخ‌گویان وضعیت مربوطه را در حد خیلی کم اعلام نمودند. در مورد وضعیت تعیین عوامل مهم از نظر پاسخ‌گویان در جهت اجرای بهتر دوره‌های آموزشی، بیش‌تر پاسخ‌دهندگان، یعنی ۱۳۱ نفر (۵۰ درصد) شوراها و دهیاری‌ها و ۲۴ نفر، به طور مشترک (۹/۲ درصد) از پاسخ‌گویان شرکت‌های خدمات فنی و مهندسی و کارگزاران دولتی را اعلام نمودند.

جدول ۴. توزیع فراوانی حیطه فعالیت‌های کشاورزی براساس تمایل پاسخ‌گویان

درصد مورد	درصد	فراوانی	فعالیت
۴۰/۵	۱۱/۸	۱۰۶	خدمات رایانه‌ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات
۳۴/۷	۱۰/۱	۹۱	کشت‌های چندگانه
۲۹/۴	۸/۶	۷۷	صنایع دستی
۲۷/۹	۸/۱	۷۳	پرورش ورمی کمپوست
۲۵/۲	۷/۴	۶۶	پرورش گل و گیاه زینتی
۲۳/۷	۶/۹	۶۲	تولید و پرورش محصولات دامی و دامپروری
۲۲/۱	۶/۵	۵۸	صنایع بسته بندی محصولات دامی
۱۹/۱	۵/۶	۵۰	تولید صنایع چوبی و جنگلداری
۱۸/۷	۵/۵	۴۹	صنایع تبدیلی
۱۷/۶	۵/۱	۴۶	پرورش گیاهان گلخانه‌ای
۱۶/۸	۴/۹	۴۴	صنایع بسته بندی محصولات کشاورزی
۱۴/۵	۴/۲	۳۸	خدمات دامپروری
۱۳/۴	۳/۹	۳۵	پرورش طیور و مرغداری
۱۲/۶	۳/۷	۳۳	پرورش زنبورداری
۱۱/۱	۳/۲	۲۹	پرورش صنایع شیلات و آبی‌پروری
۵/۳	۱/۶	۱۴	پرورش کرم ابریشم و نوغانداری
۵/۳	۱/۶	۱۴	گردشگری
۴/۶	۱/۳	۱۲	صنایع بسته بندی محصولات محصولات باغی
--	۱۰۰	۸۹۷	جمع کل

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۳. روش‌های کسب اطلاعات و دسترسی به امکانات

متغیر	فراوانی	درصد
روزنامه‌ها و مجلات	۵۴	۲۰/۶
رادیو و تلویزیون	۷۵	۲۸/۶
همسایگان و سایر کشاورزان	۵۵	۲۱
فروشنندگان نهاده‌های کشاورزی	۱۴	۵/۳
بروشورهای تبلیغاتی	۲۲	۸/۴
مروجین جهاد کشاورزی	۴۲	۱۶
راه آسفالت	۱۷۶	۹/۵
مراکز بهداشتی و درمانگاه‌ها	۷۳	۳/۹
مدارس	۲۰۸	۱۱/۲
کتابخانه	۴۰	۲/۲
خطوط تلفن ثابت	۲۰۸	۱۱/۲
شبکه گاز	۲۲۷	۱۲/۲
برق	۲۲۴	۱۲/۱
آب لوله کشی	۱۸۷	۱۰/۱
پست	۱۷۱	۹/۲
خدمات اینترنت	۱۳۵	۷/۳
منابع آب کشاورزی	۲۰۸	۱۱/۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق

براساس یافته‌های پژوهش جدول ۲، میزان مسافت محل سکونت پاسخ‌گویان تا اولین شهر نشان داد که (۶۶/۸ درصد) پاسخ‌گویان با مسافت ۵ تا ۵ کیلومتر در بیش‌ترین فراوانی بودند. در خصوص اشتغال می‌توان گفت (۳۷/۸ درصد) از پاسخ‌گویان شاغل بوده‌اند. اکثریت فراوانی میزان مساحت زمین‌های زراعی در اختیار پاسخ‌گویان، (۷۴/۸۱ درصد) مربوط به مساحت زیر یک هکتار بود. بیشتر پاسخ‌دهندگان (۷۷/۹ درصد) نسبت به برگزاری دوره‌های آموزشی مذکور پاسخ منفی دادند. در مورد وضعیت تمایل به روش‌های مرتبط با برگزاری دوره‌های کارآفرینی و کسب و کار، بیش‌تر پاسخ‌دهندگان (۴۶/۶ درصد) برگزاری دوره‌های مذکور به روش عملی را اعلام نمودند. در مورد وجود بازارهای محلی، بیش‌تر پاسخ‌گویان (۷۶ درصد) نسبت به وجود بازار پاسخ منفی دادند. بیش‌تر پاسخ‌دهندگان (۴۱/۶ درصد) فعالیت در بخش زراعت را به عنوان یکی از راه‌های کسب درآمد عنوان نمودند. اکثر پاسخ‌گویان (۷۳/۳ درصد) در بخش کشاورزی فعالیت داشتند. در مورد وجود

آگاهی پاسخ‌گویان درخصوص آموزش‌های مورد نیازشان اولویت‌بندی می‌شوند. همان‌گونه که در جدول ۵، مشاهده می‌گردد براساس نتایج به دست آمده، "اصول صحیح روش‌های تصمیم‌گیری"، در بالاترین رتبه جهت آموزش و "اصول صحیح راه‌اندازی مشاغل خانگی"، در پایین‌ترین اولویت قرار گرفتند. همچنین نمرات اولویت محاسبه شده در جدول مذکور نشان می‌دهد که چهارده موضوع مرتبط با نیاز آموزشی پاسخ‌گویان در خصوص علوم و مهارت کارآفرینی در سطح بالای نیاز قرار داشته و فقط "اصول صحیح اقتصاد منزل" به عنوان نیاز آموزشی نبوده بلکه نیاز به تقویت دارد و "اصول صحیح راه‌اندازی مشاغل خانگی" به عنوان تنها دوره‌ای است که کمترین تعداد پاسخ‌گویان در خصوص این دوره اعلام نیاز داشته و به عنوان عدم نیاز به آموزش اعلام گردید است (جدول ۵).

براساس نتایج جدول ۳، اکثریت پاسخ‌دهندگان (۲۸/۶ درصد) از طریق رادیو و تلویزیون اطلاعات مورد نیاز مربوط به شغل خود را دریافت می‌کردند.

براساس جدول ۴، توزیع فراوانی حیطه فعالیت‌های کشاورزی که زمینه و بستر مناسب جهت ایجاد و توسعه کسب و کار جدید را طبق نظر پاسخ‌گویان نشان داده و آن را به ترتیب از بیش‌ترین تمایل به کمترین اولویت بندی می‌کند. براین اساس به ترتیب "خدمات رایانه‌ای و فناوری اطلاعات و ارتباطات"، "کشت‌های چندگانه" و "صنایع دستی" به عنوان سه حیطه فعالیت اصلی راه‌اندازی کسب و کار در مناطق روستایی استان گیلان معرفی شدند.

۳-۲- اولویت‌بندی نیازهای آموزشی پاسخ‌گویان بر اساس سرفصل‌های آموزشی

در این بخش، شاخص‌های شانزده‌گانه براساس اهمیت و

جدول ۵. اولویت‌بندی شاخص‌ها براساس نیاز آموزشی

شاخص‌های نیاز آموزشی	میانگین نمره اهمیت	میانگین نمره آگاهی	نمره اولویت	نتیجه و پیشنهاد	
				نیاز به آموزش	تقویت بدون نیاز
اصول صحیح روش‌های تصمیم‌گیری	۴/۶۲	۲/۲۷	۱۰/۸۶	☞	
تکنیک‌های خلاقیت و نوآوری	۴/۵۳	۲/۳۴	۹/۹۴	☞	
حقوق تجارت و قوانین کسب و کار	۴/۴۹	۲/۴۴	۹/۲۲	☞	
اصول صحیح تهیه و تدوین طرح کسب و کار	۴/۵۰	۲/۴۹	۹/۰۵	☞	
اصول و مفاهیم اولیه حسابداری و مدیریت مالی	۴/۳۴	۲/۳۳	۸/۶۸	☞	
اصول خدمات بیمه‌ای	۴/۳۸	۲/۴۵	۸/۴۲	☞	
روش تامین منابع مالی و سرمایه‌گذاری	۴/۴۳	۲/۶۰	۸/۰۸	☞	
ارزیابی اقتصادی طرح‌ها	۴/۴۴	۲/۶۵	۷/۹۳	☞	
اصول صحیح مهارت‌های کسب و کار	۴/۴۳	۲/۷۰	۷/۶۸	☞	
نهادهای حامی فعالیت‌های کارآفرینانه	۴/۴۳	۲/۷۱	۷/۶۱	☞	
اصول صحیح مدیریت بازاریابی، فروش و تبلیغات	۴/۲۸	۲/۵۷	۷/۳۰	☞	
اصول بهبود روش‌های بهره‌برداری	۴/۲۷	۲/۵۶	۷/۲۹	☞	
اصول صحیح شیوه‌های مشارکت و تعاون	۴/۴۰	۳/۴۹	۴/۰۱	☞	
اصول صحیح راه‌اندازی و مدیریت کسب و کارهای کوچک	۴/۴۲	۳/۵۳	۳/۹۱	☞	
اصول صحیح اصول اقتصاد منزل	۴/۴۵	۳/۹۴	۲/۲۸	☞	📖
اصول صحیح راه‌اندازی مشاغل خانگی	۴/۱۸	۳/۷۲	۱/۹۱	☞	📖

☞ نمرات ۴ و بالای ۴، بیش‌ترین نیاز را به آموزش دارا می‌باشند.

📖 نمرات بین ۲ تا ۳ بیانگر این موضوع می‌باشند که شاخص مذکور جزء نیازهای آموزشی نبوده اما باید تقویت شوند.

📖 شاخص‌هایی که نمرات آنها زیر ۲ باشند نشان‌دهنده آن است که شاخص مذکور جزء نیازهای آموزشی نمی‌باشند.

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۴- آمار استنباطی

مشاهده نگردید (جدول ۶).

نتایج حاصل از آزمون t در جدول ۶ نشان می‌دهد که نیازهای آموزشی حاصل از نمرات کسب شده دو گروه از پاسخ‌گویان مرد و زن، مجرد و متأهل و برگزاری دوره‌های کارآفرینی و وجود صندوق‌های اعتبار خرد روستایی به غیر از متغیر وجود بازارهای محلی در محل روستا یا روستای همجوار تفاوت معنی‌دار

نتایج آزمون t در جدول ۶ نشان می‌دهد که نیازهای آموزشی حاصل از نمرات کسب شده دو گروه از پاسخ‌گویان مرد و زن، مجرد و متأهل و برگزاری دوره‌های کارآفرینی و وجود صندوق‌های اعتبار خرد روستایی به غیر از متغیر وجود بازارهای محلی در محل روستا یا روستای همجوار تفاوت معنی‌دار

جدول ۶. مقایسه نیاز آموزشی براساس برخی از متغیرهای تحقیق ($n=262$)

معنی داری	آماره t	انحراف معیار	میانگین	گروه‌ها	متغیر
۰/۷۷۸	۰/۲۸۳	۲/۰۹	۷/۱۶	مرد	جنس
		۱/۵۲	۱۰/۷	زن	
۰/۱۸۲	-۱/۳۴	۲/۰۶	۶/۹۸	مجرد	وضعیت تأهل
		۱/۶۹	۲۹/۷	متأهل	
۰/۰۹۵	۱/۶۸	۱/۵۵	۷/۵۰	بلی	برگزاری دوره در روستای حوزه تحقیق
		۱/۹۶	۷/۰۳	خیر	
۰/۰۰۸	*۲/۶۹	۲/۴۳	۷/۶۹	بلی	وجود بازارهای محلی در محل روستا یا روستای همجوار
		۱/۶۴	۶/۹۶	خیر	
۰/۶۶۵	۰/۴۳۴	۱/۳۰	۷/۲۱	بلی	وجود صندوق‌های اعتبار خرد روستایی
		۲/۱۱	۷/۱۰	خیر	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۷. مقایسه نیاز آموزشی براساس برخی از متغیرهای تحقیق ($n=262$)

معنی داری	آماره F	گروه‌ها
۰/۴۴۹	۰/۸۸۶	سن
۰/۴۰۷	۰/۹۰۳	سطح تحصیلات
۰/۵۸۰	۰/۵۴۵	مسافت تا شهر
۰/۳۳۹	۱/۱۳۸	وضعیت شغلی
۰/۲۲۵	۱/۴۶۴	مساحت زمین زراعی
۰/۲۸۱	۱/۳۷۴	روش‌های مورد نیاز برگزاری دوره‌های آموزشی
۰/۸۰۷	۱/۹۴۹	منابع کسب اطلاعات مورد نیاز شغل
۰/۵۱۷	۰/۶۶۱	فعالیت در بخش‌ها
۰/۳۹۴	۰/۹۹۸	میزان پوشش خدمات بیمه‌ای
۰/۲۳۹	۱/۴۱۵	تمایل به حضور در فعالیت‌های گروهی
۰/۳۰۵	۱/۲۱۵	مهمترین عوامل در اجرای بهتر دوره‌های آموزشی

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۵- بحث و نتیجه‌گیری

فعالیت‌های کارآفرینانه در مناطق روستایی توجه به نقش کلیدی سرمایه انسانی این ناحیه یعنی جوانان روستایی انکارناپذیر است. توجه و تأکید روی نیازهای آموزشی جوانان روستایی به عنوان مهمترین سرمایه انسانی جهت توسعه

کارآفرینی به عنوان فعالیت کاربردی در افزایش سرعت و انتشار ایده‌های خلاقانه به منظور رشد اقتصادی جوامع محسوب می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت جهت اجرای

آموزش مورد نیاز برای سه اولویت اول مشخص شده در تحقیق، در روستاهای مورد نظر برای جوانان روستایی و به طور خاص برای دانش آموزان دوران دبیرستان اجرا گردد. نیازسنجی آموزشی براساس الگوها و مدل های علمی مناسب در سایر مناطق و با اولویت مشابه با تحقیق حاضر انجام شود. همچنین هدف گذاری آموزشی توسط افراد متخصص و ماهر و به شکل علمی و مناسبی صورت گیرد. انتخاب فراگیران در دوره های آموزشی براساس نیازهای منطقه آنها اعمال و در نیاز سنجی آموزشی به نیازهای اجتماعی، فردی و شخصی فراگیران توجه شود. تهیه و تدوین بانک اطلاعاتی جامع در زمینه بهره مندان از آموزش و نیازهای آموزشی براساس مناطق. در اجرای دوره های آموزشی به اولویت بندی دوره ها مطابق با نتایج این تحقیق توجه شود. نتایج تحقیق حاکی از ضعف کاربرد دانش در دوره های مورد نیاز و بالا بودن میزان اهمیت این دوره ها در بین پاسخ گویان بوده است. بنابراین برای بهبود حوزه های مرتبط با توسعه فعالیت های کارآفرینانه پیشنهاد می گردد، با توجه به نتایج تحقیق حمایت های مناسب از سوی دستگاه های متولی در این خصوص صورت پذیرد. پیشنهاد می گردد نیازهای آموزشی در تحقیقات آتی براساس حیطه دانش و نیازهای ترویجی بر مبنای مهارت و کاربرد عملی از هم تفکیک و سنجیده شوند.

فعالیت های کارآفرینانه در بخش کشاورزی از اهمیت خاصی برخوردار است. هدف اصلی این پژوهش تحلیل نیازهای آموزشی-ترویجی در بین جوانان روستایی جهت توسعه فعالیت های کارآفرینانه کشاورزی در استان گیلان می باشد. یافته های حاصل از اولویت بندی آموزشی مخاطبان از دید خودشان با استفاده از مدل بوریچ نشان داد که چهارده موضوع مرتبط با نیاز آموزشی پاسخ گویان در خصوص علوم و مهارت کارآفرینی در سطح بالای نیاز قرار داشته و فقط "اصول صحیح اقتصاد منزل" به عنوان نیاز آموزشی نبوده بلکه نیاز به تقویت دارد و همچنین "اصول صحیح راه اندازی مشاغل خانگی" به عنوان تنها دوره ای است که کمترین تعداد پاسخ گویان در خصوص این دوره اعلام نیاز داشته و به عنوان عدم نیاز به آموزش اعلام گردید. نتایج آزمون های t و F نشان داد که به غیر از متغیر وجود بازارهای محلی در محل روستا یا روستای همجوار، در سایر موارد بین نیازهای آموزشی و خصوصیات فردی و عوامل زمینه ای تفاوت معنی داری مشاهده نگردید. این یافته در راستای تحقیق زرافشانی و همکاران (۱۳۹۰)، نامدار و همکاران (۱۳۸۹)، مهر نگار و حسینی نیا (۱۳۸۸)، پیدایی (۱۳۸۶)، پزشکی راد (۱۳۸۷)، میرگوهر و موحد محمدی (۱۳۸۷)، حاجی میر رحیمی و زمانی (۱۳۸۱)، می باشد.

۶- پیشنهادات

با توجه به نتایج و یافته های این تحقیق پیشنهادهای زیر ارائه می شود:

با توجه به نتایج به دست آمده از مدل بوریچ، پیشنهاد می گردد

منابع

استان های مازندران و گلستان با استفاده از مدل بوریچ".
مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی/ایران. شماره ۱،
۶۲ - ۵۵.

پیدایی، میرمهرداد (۱۳۸۶). "ارائه الگوی نیازسنجی آموزشی مبتنی بر تحلیل شکاف". نشریه اقتصاد/بررسی های بازرگانی. شماره ۲۶، ۱۲۳-۱۱۴.

حاجی میررحیمی، داود و زمانی، غلامحسین (۱۳۸۱). "تدوین الگویی برای سنجش نیازهای آموزشی-حرفه ای مروجین کشاورزی در استان فارس". مجله علوم کشاورزی/ایران.

بافرد، جیمز و بدیان، آرتور جی (۱۳۷۵). "مدیریت در ترویج کشاورزی". (ترجمه: محمد چیدری)، تهران، معاونت ترویج و مشارکت مردمی وزارت جهاد سازندگی.

بشیری، جواد (۱۳۸۵). "بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی".
پژوهش و سازندگی در زراعت و باغبانی. شماره ۷۵، ۵۸-۵۲.

پزشکی راد، غلامرضا (۱۳۸۷). "ارزیابی نیازهای آموزشی حرفه ای مربیان کشاورزی مراکز آموزش کشاورزی

محمدحسین (۱۳۹۴). "نیازهای آموزشی کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی گیلان در اجرای کشاورزی دقیق". *پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی*، سال هفتم، شماره ۳۲، ۱۳-۵.

مهرنگار، سمیه و حسینی نیا، غلامحسین (۱۳۸۸). "شناسایی نیازهای آموزشی مدیران عامل تعاونی‌های مرغداری و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی مرغداران استان خراسان رضوی)". *نشریه تعاون*، شماره ۲۰۸ و ۲۰۹، ۲۸-۱۷.

میرگوهر، مجید و موحد محمدی، حمید (۱۳۸۷). "بررسی و اولویت‌بندی نیازهای آموزشی و ترویجی کشاورزان با استفاده از رویکرد سنجش اختلافی سطح دانش فنی و میزان کاربرد آن (مطالعه موردی گندمکاران استان های تهران و اصفهان)". *نشریه علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*. جلد ۴، شماره ۱، ۷۱-۶۱.

نامدار، راضیه؛ پزشکی راد، غلامرضا؛ چیدری، محمد و زمانی میاندشتی، ناصر (۱۳۸۹). "بررسی صلاحیت های حرفه ای تحقیق مداری مورد نیاز ارزشیابان وزارت جهاد کشاورزی". *مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*. شماره ۳، ۳۲۱-۳۱۳.

هزار جریبی، جعفر (۱۳۸۶). "کارآفرینی". انتشارات پژوهشکده علوم اقتصادی.

Akers, C., Miller, K.D., Frazee, S. & Haygood, J. (2004). "A Tri-State Needs Assessment of Emotional Intelligence in Agricultural Education". *Journal of Agricultural Education*, 45(1), 86-94.

Barrick, R. K., Roberts, T. G. & Samy, M. M. (2011). "A Needs Assessment to Determine Knowledge and Ability of Egyptian Agricultural Technical School Teachers Related to Supervised Agricultural Experience". *Journal of Agricultural Education*, 52(2), 1-11.

Bartlett, J. E., Kotrlik, J. W. & Higgins, Ch. C. (2001). "Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research. Information Technology". *Learning and Performance Journal*, 19(1), 43-50.

جلد ۳۳، شماره ۲، ۲۵۴-۲۴۱.

زرافشانی، کیومرث؛ آگهی، حسین و خالدی، خوشقدم (۱۳۹۰). "نیازسنجی آموزشی زنان روستای قمام شهرستان سنقر". *مجله زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)*. دوره ۹، شماره ۱، ۱۸۳-۱۶۵.

شهبازی، اسماعیل (۱۳۷۲). "ترویج کشاورزی در فرآیند توسعه". انتشارات دانشگاه بیرجند. چاپ اول.

صبوری، محمدصادق و عمانی، احمدرضا (۱۳۸۹). "تحلیل عاملی نیازهای آموزشی پنبه‌کاران از دیدگاه کارشناسان ترویج کشاورزی استان سمنان". *مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*. سال سوم، شماره ۱، ۵۶-۴۵.

صمدآقایی، جلیل (۱۳۸۷). "سازمان‌های کارآفرین". انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.

فتحی و اجارگاه، کوروش (۱۳۸۴). "برنامه‌ریزی آموزش ضمن خدمت کارکنان". تهران: سمت.

گودرزوند چگینی، مهرداد و فروزان‌فر، الهام (۱۳۸۶). "تأثیر پیاده‌سازی سه اصل مدیریت کیفیت فراگیر در سازمان‌های کارآفرین". *فصلنامه اشتغال و کارآفرینی، سازمان همیاری اشتغال فارغ‌التحصیلان جهاد دانشگاهی*، شماره ۵، ۱۹-۴.

محمدزاده، معصومه؛ اللهیاری، محمدصادق و انصاری،

Elhamoly, A. I., Koledoye, G. F. & Kamel, A. (2014). "Assessment of Training Needs for Egyptian Extension Specialists (SMSs) in Organic Farming Field: Use of the Borich Needs Model". *Journal of Agricultural & Food Information*, 15(3), 180-190.

Ghimire, N.R. & Martin, R.A. (2011). "Needs Assessment Competencies: Are They Important for Extension Educators?" *Journal of Agricultural Management & Development*, 1(3), 139-155.

Layfield, K.D. & Dobbins, T. R. (2002). "In-Service Needs and Perceived Competencies of South Carolina Agricultural Education". *Journal of Agricultural Education*. 43(4), 46-54.

Menalled, F., Grimberg, I. & Jones, A. C. (2009). "Evaluation of Agricultural

Professionals' Perceptions and Knowledge on Sustainable Agriculture: A Useful Steps in the Development of an Online Extension Program". *Journal of Agricultural Education*. 50(4), 86-97.

Saucier, P. R., Vincent, S. K. & Anderson, R. G. (2014). "Laboratory Safety Needs of Kentucky School-Based Agricultural Mechanics Teachers". *Journal of Agricultural Education*, 55(2), 184-200.